

МЕЖДУНАРОДНОПРАВНО СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА
МЕЖДУНАРОДНИ МОРСКИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Мирослава Йорданова

INTERNATIONAL COOPERATION FOR PREVENTION
OF INTERNATIONAL MARITIME CRIMES

Miroslava Yordanova

Abstract: *This article discusses existing treaty and judicial mechanisms to counter international maritime crimes. The key role of global and regional cooperation in the formation of common policies at the global and respectively at the regional level is emphasized, and the possibility of converging the positions of states within the existing international organizations is set forth. The author discusses some debatable issues regarding the jurisdiction of the International Criminal Court and the ad hoc tribunals on charges of maritime crimes. The article concludes that the various preventive mechanisms should be strictly coordinated with each other, and that the effectiveness of the mechanisms for regional cooperation can be increased through the cooperation of the United Nations.*

Keywords: *maritime crimes; prevention; International Maritime Organization; International Criminal Court.*

1. Увод

Противодействието на международната престъпност е многокомпонентна дейност, която се основава както на многостранни международни договори създаващи компетентни международни организации, така и на система от международни правораздавателни институции, които подпомагат противодействието чрез принципите на индивидуалната и генерална превенция. Тези две категории механизми за превенция на морските престъпления са подробно обсъдени по-долу.

2. Глобални и регионални договорни механизми за противодействие на международни морски престъпления

Противодействието на международната престъпност изисква сътрудничество между държавите чрез ангажиране на цялостния комплекс от правни средства, насочени към ограничаване на опасността от извършване на

международни престъпления, тяхното своевременно разкриване и налагане на международна наказателна отговорност. По същество сътрудничеството между държавите и другите свързани с тази дейност международни организации се характеризира със своите специфични особености. Конкретното съдържание и формата на това сътрудничество се определят от съответната държава, която има суверенно право да прецени до каква степен да взаимодейства с други държави и международни организации. Същевременно, при анализа на междудържавното сътрудничество не трябва да се пренебрегват и различни особености, които са характерни за конкретна държава, като например, местоположение, включително излаз на море, политическо и икономическо състояние, интензивност при участие в международните отношения и инициативи.

2.1. Глобални механизми за противодействие на морските престъпления

С оглед на горното, на преден план изпъкват глобалните механизми за противодействие на международните престъпления. Те представляват система от правни норми и механизми, които са част от значимата дейност, която Организацията на обединените нации (ООН) осъществява. Неслучайно и ООН е универсалната международна организация, която посредством правните основи и създадените специализирани международни организации и центрове поддържа противодействието на международно равнище. Именно в тази връзка противодействието на международната престъпност следва да обхване и престъпните актове, като престъпления против човечеството, мира, актове на агресия, военни престъпления. В настоящия момент тези очертани категории следва да се разширят, защото те не изчерпват всички престъпления, които притежават признаците на международни престъпления. Това твърдение намира потвърждение и от схващането на Бари Келман, който изразява следното: „*Международната общност е класифицирала приблизително около 25 международни престъпления*”¹. Тези престъпления са: „*агресията, геноцида, престъпленията срещу човечеството, военните престъпления, престъпленията срещу ООН и нейни служители, незаконно притежание и/ или употреба на оръжие, кражба на ядрени материали, наемничество, апартейд, робство, изтезаване, незаконни експерименти с хора, пиратство, отвличане на въздухоплавателно средство, незаконни актове срещу морската навигация, незаконни действия срещу лица с международна защита, взимане на граждани за заложници, незаконно използване на пощенски доставки, незаконен трафик на наркотици, разрушаване и кражба на национални съкровища, незаконни актове срещу околната среда, международен трафик на нецензурни (порнографски) материали, подправка и фалшифициране на парични знаци, незаконна намеса, смущаване на международни подводни кабели, подкуп на официални и чуждестранни лица*”².

Сред по-горе изброените противоправни актове изпъкват две категории престъпления, които могат да се определят като „морски“, а именно – такива, които по естеството си могат да бъдат извършвани единствено в морска среда (пиратство, незаконни актове срещу морската навигация, незаконни актове срещу околната среда, смущаване на международни подводни кабели) и такива, чието извършване може да се осъществява и в морската среда (незаконен трафик на хора или незаконен трафик на наркотици). В тази връзка може да се твърди, че по настоящем, горепосоченият „каталог“ на международните престъпления не е изчерпателен, тъй като формулираните отнапред състави не обхващат всички възможни посегателства срещу международната общност. Това дава основание да се постави въпросът за изготвяне на нова правна класификация на международната престъпност и преценка по отделно на признаците и степента на обществена опасност на всяко едно от горепосочените престъпления, което ще допринесе за по-точна правна уредба и противодействие. В тази връзка по отношение на морските престъпления е важна ролята и на Международната морска организация (International Maritime Organization, ИМО или ИМО), която е специализирана международна организация, като една от нейните цели е предприемане на действия към регламентиране на различни въпроси свързани с морската среда. Именно ИМО е организацията, която координира сътрудничеството с останалите институционални формирания. Пример за резултатно взаимодействие е сътрудничеството с Международния митнически съюз (World Customs Organization) и Международната организация на труда (International Labour Organization). С оглед на това е направено възможно сътрудничеството между тях в техническо отношение, като е приета Цялостна програма за техническо сътрудничество (Integrated Technical Cooperation Programme). По данни на Генералния секретар на ИМО Ефтимийос Митропулис въз основа на техническото сътрудничество са проведени над 60 национални и регионални

¹ Kellman, B. WMD Proliferation: An International Crime? The Nonproliferation Review/ Summer 2001, p. 93.

² Bassiouni Chrerif, The Sources and Theory of International Criminal Law, Transnational Publishers, 1999, New York, p. 47

семинари, симпозиуми, посветени на морската сигурност и сътрудничество за намаляване броя на престъпленията.³

2.2. Регионални механизми за противодействие на морските престъпления

Регионалните механизми за противодействие на международната престъпност също имат важно значение. Това се дължи на факта, че предвид географската близост и съществуващите традиции в двустранните отношения между съседните държави много по-лесно се очертават специфичните проблеми и се съчетават интересите на съответните страни. В тази връзка, регионалното сътрудничество се очертава като основен набор от механизми, посредством които държавите следва да взаимодействат помежду си и с международните организации. Същевременно следва да се отбележи, че в регионите съществуват различни заплахи. Например в едни от тях са изразени актовете на пиратство (според данни на ИМО, най-опасни са водите на Югоизточна Азия, Източна Африка, Бразилия), а в други като основно предизвикателство се очертава опазването на морските граници и опазването на околната среда, незаконният трафик на наркотици, или пък производство на наркотици и осъществяване на тяхното пренасяне по море. В този смисъл е и правната уредба, регламентирана в Глава VIII от Устава на ООН и по-конкретно в чл. 52 ал. 1, който гласи:

Никоя разпоредба на настоящия устав не представлява пречка за съществуването на регионални споразумения или органи за уреждане на такива въпроси относно поддържането на международния мир и сигурност, които са подходящи за регионални действия, при условие, че тези споразумения или органи и тяхната дейност са съвместими с целите и принципите на организацията.

От съдържанието на разпоредбата на чл. 52 от устава на ООН става ясно, че ООН насърчава развитието на регионалното сътрудничество между държавите. Същността на това сътрудничество не е ограничено само до сключване на международни договори, но също така е насочено и към формиране на подходящи за съответната дейност регионални органи. Сред една от основните им цели е поддържането на международния мир в конкретния регион, следователно, регионалните споразумения са способ, който опосредства връзката между държавите с основните органи на ООН. Разбира се, всички горепосочени инициативи и действия следва да са в съответствие с устава на ООН и да не противоречат на неговите цели. Всъщност регионалните организации не са паралелни структури, а са един допълнителен механизъм за междудържавно сътрудничество. Поради тази причина не са малко и организациите създадени точно с цел да осигуряват превенция по отношение на различни международни престъпления. В тази връзка се налага и следният извод: *„Повече от половинвековното сътрудничество на ООН с регионалните организации показва, че регионалните организации играят и продължават да играят все по-активна роля във въпросите за осигуряване на регионалната сигурност, при това не само в сферата на превантивната дипломация, поддържане на мира и укрепване на доверието, но и във връзка с осигуряване на мира“*⁴.

Сред основните регионални организации свързани с осигуряване на регионалната сигурност и с това осъществяване на превенция по отношение на международната престъпност са следните форуми: Организация за сигурност и сътрудничество в Европа⁵, Европейски съюз⁶, Организация на Северно-

³ **Mitropoulos, E.** The International Ship and Port Facility Security Code, Report by Secretary-General of International Maritime Organization, p. 4

⁴ Международно право, под редакция на Ковалева, А., Черниченко, С., Тузумухамедов, Б, Р., изд. Омега-Л, М., 2006 г., с. 689

⁵ Организация за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ)- е международна организация, която се създава през 1975 г. с подписване на Заключителния акт от Хелзинки под наименованието Съвещание за сигурност и сътрудничество и през 1994 г. се преименува на ОССЕ. Нейната основна дейност е насочена към осигуряване на сигурността в Европа. Председателства се от държави в т.нар. „тройка“, съставена от предишната, настоящата и следващата държава председателстващи. Република България, председателства ОССЕ през 2004 г. Седалището и е във Виена.

⁶ Европейски съюз (ЕС) – е интеграционна организация, с постоянно задълбочаващи се отношения между държавите членки, не само в икономическо, но и в политическо отношение. ЕС е наднационален

атлантическия пакт (НАТО⁷), Асоциация на държавите от Югоизточна Азия (АСЕАН⁸), Общност на независимите държави (ОНД⁹), Организация на Африканското единство (ОАЕ¹⁰), Лига на арабските държави¹¹ и др. От така представените водещи регионални организации, нито една не се занимава пряко с проблемите на морските престъпления, което е основание да се направи извод, че не съществуват ефективни регионални механизми. В тази посока ООН следва да заяви и подкрепя нови тенденции в регионалното сътрудничество, включващо и опазване и превенция на открито и териториално море.

Прегледът на механизмите за борба с международната морска престъпност показва, че не съществува международен наказателен кодекс или международни формирания със специфични функции по поддържане на реда и превенция срещу морските престъпления. В

контекста на развитието на международното наказателно право и създаването нов механизъм за международно правораздаване може да се аргументира изводът, че съществува нова международна наказателноправна система, в която следва да се дефинират по-ясно морските престъпления, включително и тези от тях, които не са типични за морската среда, но по една или друга причина се извършват в нейните територии.

3. Юрисдикционни форми на международно сътрудничество за предотвратяване и противодействие на международните морски престъпления

Формите за взаимодействие между държавите при борбата с международната престъпност, се основават както на международното право, така и на създадените международни правораздавателни институции. Те включват Международния съд на ООН,

съюз, различаващ се съществено от традиционните международни организации и самостоятелен правен субект, който встъпва като страна в международни споразумения, По отношение на превенцията на международната престъпност ЕС, участва много активно в редица инициативи. В бъдеще той се очертава, като сериозен външнополитически субект на международната сцена. Също така между държавите членки има създадени развити механизми за сътрудничество в областта на сътрудничеството по полицейски и наказателноправни въпроси. Основните центрове, в които са съсредоточени европейските институции са Брюксел, Страсбург и Люксембург.

⁷ Организация на Северноатлантическия пакт (НАТО) – е военнополитическа организация създадена въз основа на Вашингтонския договор от април 1949 г. Първоначално включва държави от Западна Европа, САЩ и Канада, но след 1989 г. НАТО се разшири и към страните от Централна и Източна Европа, като с това предизвика реакции от страна на Москва, че се приближава много близо до границите с Русия.

⁸ Асоциация на държавите от Югоизточна Азия АСЕАН – икономическа и политическа международна организация, обединяваща страните от Югоизточна Азия, седалището и е Джакарта, Индонезия. Тази организация може да играе все по-активна роля по отношение на морските престъпления в азиатския регион, особено като се има предвид, че в него се извършват значителна част от пиратските актове.

⁹ Общност на независимите държави ОНД – е международна организация, която се създава след разпадането на СССР. Към момента в нея членуват 12 държави. Основните дейности на тази организация са да насърчава социално-икономическото и политическото сътрудничество между държавите членки. Основна роля в тази организация играе Русия. Не случайно ОНД се считаше, като организацията, която до голяма степен може да реабилитира загубените позиции за страните от този регион след разпадането на СССР. Седалището и е в Минск, Беларус.

¹⁰ Организация на Африканското единство – е международна организация, обединяваща държавите от африканския континент. Тенденциите са към нарастване на влиянието на тази организация в Африка, но все още сътрудничеството между африканските страни не е на задоволително равнище. През 2000 г. по идея заявена от Либия, тази организация става Африкански съюз. Седалището и е в Адис Абеба, Етиопия.

¹¹ Лига на арабските държави – международна организация на арабските държави. Нейната дейност е свързано с политическото и икономическото сътрудничество, но поради трудните отношения между арабските държави, няма постигнати особено резултати. Въпреки това, тази организация е в състояние да допринесе за намиране на решения на редица проблеми в Арабския свят и също така за осъществяване на превенция по отношение на морския тероризъм, тъй като този регион е негов генератор.

международните трибунали *ad hoc*, учредени с резолюция на Съвета за сигурност и постоянно действащия Международен наказателен съд. Понастоящем на преден план се откроява дискусиата относно тенденциите в международното правораздаване и тяхното влияние върху сътрудничеството между държавите, по-конкретно в контекста на превенцията на международните морски престъпления. Тази дискусия възниква по повод на съществуващата практика за учредяване на трибунали *ad hoc* в светлината на постоянно действащия Международен наказателен съд. Сред основните въпроси са: какво е бъдещето на практиката на свикване на трибунали *ad hoc* и ще се учредяват ли такива за в бъдеще, при положение че има постоянно действаща юрисдикция? Също така: каква е ефективността на Международния наказателен съд по отношение на големите и влиятелни държави, особено предвид факта, че три от петте постоянни членове на Съвета за сигурност на ООН не са приели неговата юрисдикция – това са САЩ, Китай и Руската федерация. Това дава основание да се подкрепи виждането, че и по настоящем механизмът за създаване на трибунали *ad hoc* е запазил своята актуалност. Още повече, че те се учредяват именно с резолюция на Съвета за сигурност на ООН, т.е. – от органа на ООН, който в най-голяма степен е призван да съблюдава международния мир, включително да налага задължителни за членуващите държави решения. Предвид липсата на изрична уредба, възлагаща на специално действаща международна правораздавателна институция компетентност да разглежда обвинения за извършени международните морски престъпления е възможно някои от съществуващите по настоящем юрисдикционни механизми да бъдат адаптирани към специфичния характер и същност на противоправните морски актове. Същевременно, възниква въпросът за евентуален конфликт между двата механизма, което е свързано и със задължението на държавите да сътрудничат на трибуналите *ad hoc*, дори ако са приели юрисдикцията на Международния наказателен съд. Това мнение се споделя

и от проф. д-р Цветана Каменова, която е съдия в Международния трибунал за бивша Югославия, която заявява „Съгласно чл. 25 от Устава „...Членовете на организацията се съгласяват да приемат и изпълняват решенията на Съвета за сигурност в съответствие с настоящия устав.“ Нещо повече, чл. 103 предвижда, че задачите произтичащи от Устава, се изпълняват с предимство пред всички други международни задачи”¹². Означават ли това, че Римският статут на МНС може да бъде дерогиран на основание чл. 103 от Устава на ООН със съображението, че задачите произтичащи от Устава се изпълняват с предимство пред всички други задачи? На следващо място възниква и друг съществен въпрос относно деликатното положение, в което може да се постави дадена държава, член на ООН и приела юрисдикцията на Международния наказателен съд, и същевременно е задължена да сътрудничи на международен трибунал – *ad hoc*, по повод конкуриращи се интереси между него и Международния наказателен съд по определено дело. В тази връзка би следвало да се приложат механизмите и Уставът на ООН. Ето защо е правилен и следният извод, че „Като субсидиарни органи Съвета за сигурност, съдилищата *ad hoc*, образно казано, извличат от неговите правомощия, за да заставят държавите да сътрудничат. Тази система е регламентирана от Съвета за сигурност в Резолюция № 827 от 1993 г.”¹³

С оглед на горното, в Преамбюла и в чл. 5 от Статута на Международния наказателен съд е посочено, че юрисдикцията на съда се ограничава до най-тежките престъпления, които създават безпокойство на цялата международна общност. Въз основа на това е необходимо установяване на структурирано международно сътрудничество за противодействие на международните морски престъпления, в съответствие с изградените механизми и форми на сътрудничество в една изключително специфична сфера каквато е сътрудничеството по наказателноправни въпроси. Редът за осъществяване на сътрудничество между държавите, приели юрисдикцията на Между-

¹² Каменова, Ц. За международноправното задължение за сътрудничество на държавите с международните съдилища *ad hoc*, Научни трудове на Института за правни науки на Българската академия на науките, Том III, С., 2007 г., с. 16.

¹³ Ibid.

народния наказателен съд, е регламентиран в чл. 87 от Римския статут.¹⁴

От този текст е видно, че сътрудничеството между държавите, които са приели юрисдикцията на МНС, се осъществява по дипломатически път, но и чрез други подходящи средства и в тази връзка е поставен акцент върху взаимодействието със специализирани международни организации, от една страна, и с регионалните организации, от друга. Горепосочените седем хипотези предоставят големи възможности за развитие на сътрудничеството между отделните групи държави

– от една страна, онези, които са приели Римския статут, от друга, държавите, които не са страни, а от трета - и регионалните организации. По този начин практически се гарантират ефективността и стабилитета на наложените наказания по отношение на извършителите на международни престъпления и институтът на индивидуалната международна наказателна отговорност придобива ново, по-широко съдържание. В този смисъл впечатление прави и следният извод: „...*практиката на Международния наказателен съд, по аналогия с практиката на Съда на Европейската общ-*

¹⁴ Чл. 87 от Римски статут, ратифициран със закон приет от XXXIX Народно събрание на 15. 03. 2002 обн. в ДВ, бр. 31 от 2002 г. в сила от 1.07 2002 г.), който гласи:

1. (а) Съдът има правомощието да отправя молби за сътрудничество до държавите – страни по статута. Молбите се предават по дипломатически път или чрез всяко друго подходящо средство, определено от всяка държава – страна по статута, при ратифицирането, приемането, одобряването или присъединяването към статута.

Всяка държава – страна по статута, може да прави последващи промени в определените средства в съответствие с Правилника за процедурата и доказването.

(б) При нужда, без да се засягат разпоредбите на буква (а), молбите могат да бъдат отправяни чрез Международната организация на криминалната полиция или чрез друга подходяща регионална организация.

2. Молбата за сътрудничество и всички документи в нейна подкрепа се представят в превод или придружени от превод на официален език на замолената държава или на един от работните езици на Съда в съответствие с избора, направен от тази държава при ратифицирането, приемането, одобрението или присъединяването.

Впоследствие този избор може да бъде променен в съответствие с Правилника за процедурата и доказването.

3. Замолената държава смята за поверителна всяка молба за сътрудничество и документите в нейна подкрепа, освен ако разкриването им е нужно за изпълнение на молба.

4. Във връзка с всяка молба за помощ, представена по част 9, Съдът може да предприеме мерки, включително за защита на информацията, които са нужни за гарантиране на безопасността или физическото или психическото здраве на жертвите, потенциалните свидетели и семействата им. Съдът може да поиска всяка информация, която се предоставя на разположение в съответствие с част 9, да бъде предоставена и третирана по начин, при който се защитава безопасността и физическото и психическото здраве на жертвите, потенциалните свидетели и семействата им.

5. (а) Съдът може да покани всяка държава, която не е страна по този статут, да окаже помощ по тази част на основата на договореност ad hoc, споразумение с такава държава или на друга подходяща основа.

(б) Когато държава, която не е страна по този статут и е постигнала договореност ad hoc или е сключила споразумение със Съда, не окаже сътрудничество по молби, отправени на основание тази договореност или споразумение, Съдът може да уведоми Събранието на държавите - страни по статута, или Съвета за сигурност, ако въпросът бъде отнесен до Съда от съвета.

6. Съдът може да поиска от всяка междуправителствена организация да предостави информация или документи. Съдът може да отправи молба и за други форми на сътрудничество и помощ, които могат да бъдат договорени с организацията и съответстват на компетентността или мандата на Съда.

7. Когато една държава - страна по статута, в нарушение на разпоредбите на последния не изпълни молба за сътрудничество, отправена от Съда, като по този начин му попречи да упражнява функциите и правомощията си по този статут, Съдът може да направи констатация в този смисъл и да отнесе въпроса до Събранието на държавите - страни по статута, или до Съвета за сигурност, когато въпросът е отнесен до Съда от съвета

ност, създава комплекс от неписани норми на международното наказателно право, които съвместно с двустранните и многостранните договори (създадени на основата на типовите договори на ООН за международно сътрудничество по въпросите на международното право) ще съдействат за хармонизация на наказателните системи на държавите в мащабите на цялата международна общност”¹⁵. Горното твърдение може да бъде подкрепено с известна условност, доколкото ЕС е наднационална интеграционна общност, със собствени институции и собствена правна и съдебна система, която е принципно различна от системата на международното право и според определението, дадено от самия Съд на Европейския съюз (СЕС), представлява „правов ред от нов тип“. В този нов и принципно различен правопорядък съществува особена форма на сътрудничество между националните съдилища (които прилагат правото на ЕС на общо основание) и СЕС, който е призван да осигурява „еднообразното и правилно“ прилагане на правото на ЕС, посредством механизма на преюдициалното запитване, предвиден в чл. 267 от Договора за функциониране на ЕС. Този модел на съдебно сътрудничество не може да бъде директно „пренесен“ към системата на международните съдилища, защото в нея не съществува такава степен на интеграция, каквато е установена между държавите – членки на ЕС, което е пречка пред прилагането на модела „по аналогия“, както предполага горното съждение.

Следва да се обърне внимание и на обстоятелството, че именно предвид високата степен на интеграция в рамките на ЕС е възможно постигането на единни регионални политики. Така, в ЕС действа Интегрирана морска политика (ИМП), която представлява цялостен подход към всички политики на ЕС, свързани с моретата и океаните и включва мерки за интегрирано морско наблюдение, с цел постигане на безопасна и сигурна морска

среда, което подпомага и превенцията на морските престъпления на регионално ниво.¹⁶

4. Заключение

В заключение би могло да се обобщи, че в светлината на изключително важните интереси, които са предмет на морското право, и дейността на ООН по защита на световния мир и сигурност, както и предвид правораздавателната дейност на МНС, са налице предпоставките за изграждане на богата съдебна практика, посредством която да се запълнят и преодоляват съществени празноти в международното право, какъвто е случаят с липсата на правна регламентация на морските престъпления. Именно в рамките на ООН са изработени и най-важните международноправни актове в областта на международното морско право, като би могло да се очаква тази тенденция да се запази и в бъдеще. Постигането на противодействието ще се обезпечава и от ефективни координационни механизми в контекста на регионалните съглашения. Посредством регионалното сътрудничество ООН ще бъде улеснена при осигуряване на спазването на международното право. За тази цел следва да има синхрон в международните действия на глобално и регионално ниво, което се подкрепя и от развитието на процесите на глобализация и интеграция, в хода на които се създадоха редица междудържавни обединения. Ясно се отчита тенденцията, че националните държави започват да обединяват своите действия към момента повече в икономическата сфера, която е в тясна зависимост от сигурността на морския транспорт, тъй като той е икономически най-целесъобразен. Горното обстоятелство е от особено значение, тъй като служи като основа за извода, че дори държави, които не са крайбрежни, не могат да се дистанцират от проблемите на морското пространство, включително от проблемите създадени от международните морски престъпления. Тези държави трябва да сътрудничат активно с другите държави особено в сферата на международното наказателно правосъдие и

¹⁵ **Костенко, Н.** Международное уголовное право: современные теоретические проблемы, Издательство „Юрлитинформ“, Российская Академия Наук, Институт Государства и права, М., 2004, с. 284–285.

¹⁶ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - An Integrated Maritime Policy for the European Union COM_COM(2007)0575 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52007DC0575>

да участват в регионални и глобални инициативи за превенция и наказване на международните морски престъпления.

БИБЛИОГРАФИЯ/REFERENCES

Bassiouni, C. The Sources and Theory of International Criminal Law, New York, Transnational Publishers, 1999.

Kellman, B. WMD Proliferation: An International Crime? The Nonproliferation Review/ Summer 2001.

Mitropoulos, E. The International Ship and Port Facility Security Code, Report by Secretary-General of International Maritime Organization, p. 4

Каменова, Ц. За международноправното задължение за сътрудничество на държавите с международните съдилища ad hoc, Научни трудове на Института за правни науки на Българската академия на науките, Том III, С., 2007 г. // **Каменова, Тс.** За mezhdunarodnopravnoto zadalzhenie za satrudnichestvo na darzhavite s mezhdunarodnite sadilishta ad hoc, Nauchni trudove na Instituta za pravni nauki na Bŭlgarskata akademiya na naukite, Tom III, S., 2007 g.

Костенко, Н. Международное уголовное право: современные теоретические проблемы, Из-

дательство „Юрлитинформ”, Российская Академия Наук, Институт Государства и права, М., 2004 // **Kostenko, N.** Mezhdunordnoe ugovnoe pravo: sovremennie teoreticheskie problemi, Izdatelstvo “Yurlitinform”, Rossiskaya Akademiya Nauk, Institut Gosudarstva i prava, M., 2004.

Международное право, под редакцией Ковалева, А., Черниченко, С., Тузумухамедов, Б, Р., изд. Омега-Л, М., 2006 // *Mezhdunordnoe pravo*, edited by Kovaleva, A., Chernichenko, S., Tuzumukhamedov, B, R., ed. Omega-L, M., 2006

Римски статут на Международния наказателен съд, ратифициран със закон приет от XXXIX Народно събрание на 15. 03. 2002 обн. в ДВ, бр. 31 от 2002 г. в сила от 1.07 2002 г.)

Устав на Организацията на Обединените нации, подписан в Сан Франциско на 25.06.1945 г., в сила в съответствие с чл. 110 на 24.10.1945 г.

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – An Integrated Maritime Policy for the European Union COM_COM(2007)0575 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52007DC0575>

This work was financially supported by the UNWE Research Programme (Research Grant № 2/2022)